

Voedingswetenschappers en bedrijven – wat is volgens mij een veilige afstand?

Martijn B. Katan

Vrije Universiteit Amsterdam
Afdeling Gezondheidswetenschappen

www.mkatan.nl

@*martijnkatan*

NAV Voorjaarsforum, 28 maart 2019

Competing interests Martijn Katan

- 1980s: speaker fees from pharma companies (zie *Truffels in Monte Carlo*, mkatan.nl)
- 1986 – 2011: grants and materials from Unilever, Nestlé, dairy, coffee and other food industries
- No corporate gifts, consultancies, speaker fees, stocks, patents etc.
- Royalties from a book on nutrition and newspaper column

1998-2004: scientific director, Top Institute Food and Nutrition WCFS

Ik gebruik 'bedrijven' als korte term voor allerlei belanghebbende partijen

- Echte bedrijven (bijv. AKZO; Nederlandse Brouwers)
- Landbouwers en veetelers (bijv. walnotentelers; palmolieproducenten)
- Overheid (“de ministeries zijn het ergst!”)
- NGO's (bijv. biologische landbouw)

Agenda

1. Moeten wetenschappers meewerken aan informatie en communicatie door bedrijven?
2. Moeten wetenschappers onderzoek doen voor of met bedrijven?

Wat houdt 'informatie en communicatie' van bedrijven in?

- Websites
- Tijdschriften, folders
- Persberichten en persconferenties
- Symposia

*Moeten universitaire wetenschappers
daar aan meewerken?*

De kerntaken van de universiteit

- Onderwijs
- Onderzoek
- Valorisatie

VSNU. www.vsnu.nl/valorisatie

Wat is 'valorisatie'?

Indicator	Meetwaarde
Entrepreneurship	# TTO-ers per universiteit
Entrepreneurship	Interesse in de ontwikkeling van ondernemerschap onder studenten
Entrepreneurship	Onderwijs in ondernemerschap voor studenten
Entrepreneurship	Onderwijs in ondernemerschap voor medewerkers
Licenties	# Nieuwe licentieovereenkomsten
Licenties	Totale inkomen van licenties, van private onderzoekcontracten met bedrijven en publieke organisaties, inkomen van gepatenteerde producten en inkomen van een Leven Lang Leren-activiteiten als percentage van het totale inkomen.
Licenties	# Copyright/andere IE-vormen
Medewerking	# producten/diensten voor de publieke sector
Contracten	# onderzoeken (contracten) in samenwerking met publieke partners
Contracten	# onderzoeken (contracten) in samenwerking met bedrijfsleven
Contracten	# consultancy opdrachten met bedrijven en andere gebruikers
Contracten	# beleidsstudies, beleid, wetgeving, etc.

Valorisatie is ook: een oordeel vellen over wat waar is en wat niet

De wetenschap is de hoogste autoriteit m.b.t. gezondheid, klimaat, techniek, voedsel en de echtheid van een Van Gogh

▲ Het schilderij 'Vaas met klaprozen' lag al sinds 1900 in de opslag, maar blijkt nu toch een echt Van Gogh te zijn. © AP

Tóch een echte Van Gogh: Vaas met klaprozen geeft geheimen prijs

Consequenties van die rechtersfunctie voor samenwerken met bedrijven

Een door mij verzonnen juridisch voorbeeld

☰ Menu | **nrc.nl** >

ABN Amro ruziet met Antwerpse diamanthandelaar Eurostar

Diamanthandel Het afscheid van de eens zo lucratieve diamanthandel gaat ABN Amro niet makkelijk af. Nu de bank in een conflict is beland met de Antwerpse diamanthandelaar Eurostar blijkt hoe schimmig de handel altijd al was.

✎ Carola Houtekamer & Joris Kooiman ⌚ 20 maart 2019 om 22:05 ⌚ Leestijd 5 minuten

ABN voelt zich miskend, en vraagt een rechter om mee te werken aan een video waarin alles wordt uitgelegd

Fictie!

www.ABN.org

Wat kan hier tegen zijn?

- Een rechter doet mee aan een video van ABN
- In zijn eigen tijd
- Hij legt eerlijk uit waarom ABN gelijk heeft en Eurostar niet
- Zijn betoog klopt
- Dus?

Waarom geen rechter als ABN-expert?

- Hij ondermijnt het vertrouwen in de onafhankelijkheid van rechters
- Hij krijgt een relatie met ABN die zijn oordeel kan beïnvloeden

Voedingswetenschappers maken ècht video's voor bedrijven

Voorbeeld:

Infokicks van Kenniscentrum Suiker en Voeding

www.kenniscentrumsuiker.nl/infokicks

Kennis, kunde, kassa

Column Omdat veel bedrijven hun product niet echt kunnen veranderen is onderzoek dat ze willen betalen meest gericht op het verbeteren van het imago, niet op het gezonder maken van het product.

 Martijn Katan 8 februari 2019

www.mkatan.nl

Prof.dr.ir. Edith Feskens, hoogleraar Voeding en Gezondheid in de levenscyclus, Wageningen University

The image is a video thumbnail. On the left, a woman with short grey hair and glasses, wearing a purple patterned top, is speaking. In the top left corner, there is a circular logo with the text 'suiker & voeding'. To the right of the woman, the title 'Suiker en overgewicht' is displayed in white text. In the top right corner, there is a clock icon and the text 'Watch later'. The background on the right is a grid pattern with blue text that reads: 'MET EEN GEZOND GEWICHT HEB JE KLEINERE KANS OP: - DIABETES - HART-E'. A large play button icon is centered over the video area.

suiker & voeding

Suiker en overgewicht

Watch later

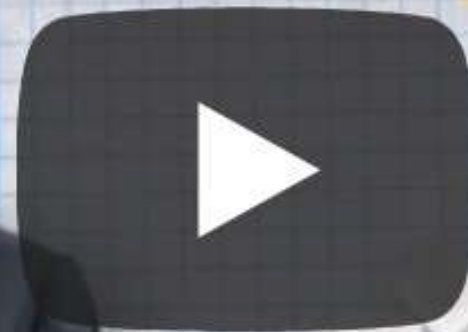
MET EEN GEZOND GEWICHT
HEB JE KLEINERE KANS OP:

- DIABETES
- HART-E

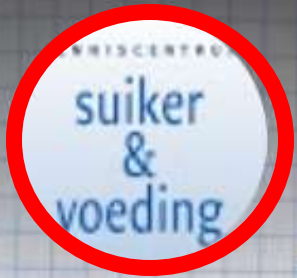
Prof.dr. Fred Brouns, hoogleraar Innovatie Gezonde Voeding, Maastricht University

Wat zijn koolhydrate...

Prof.dr. Rob Markus, bijzonder hoogleraar
Neuropsychologie, Maastricht University

Suiker en verslaving

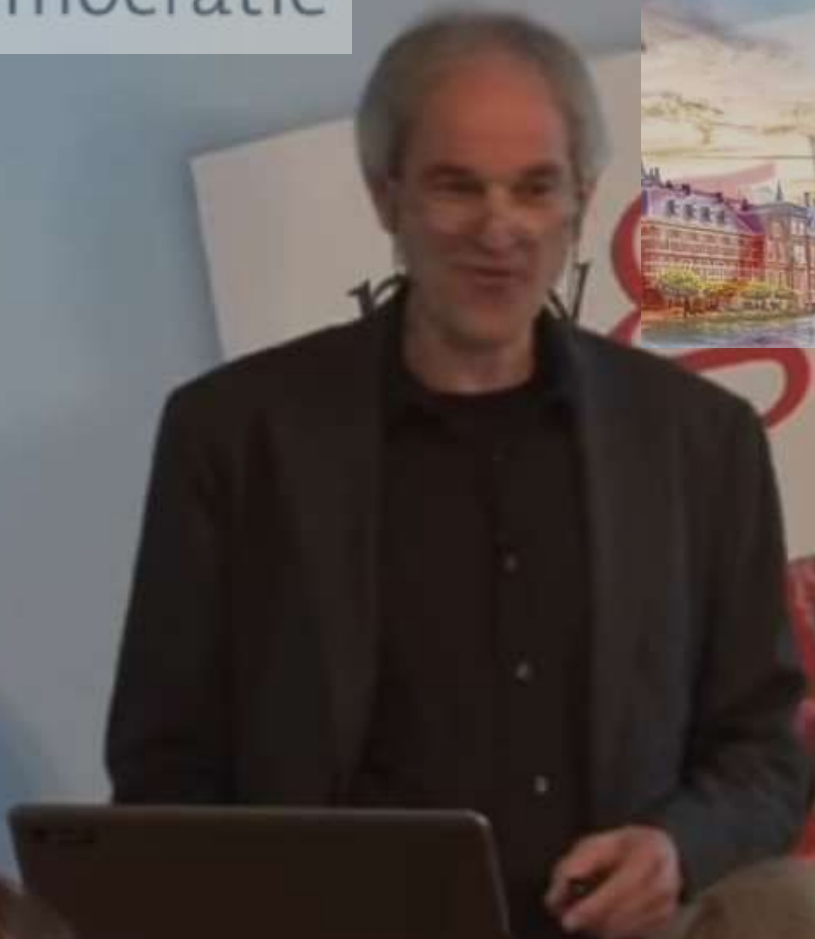
MEDICIJNEN
ANGSTREMMERS
SLAAPMIDDELEN

Wat er mis is met die “informatieve filmpjes over suiker”

- Inhoud is uitstekend: wetenschappers gaan in tegen onzin over suiker
- Medium is fout: je wordt gebruikt om vertrouwen in de producent te scheppen
- Resultaat: minder vertrouwen in wetenschappers
(en geen toename vertrouwen in producent?)

Genetische gevoeligheid van mensen van Afrikaanse herkomst voor zout

Waarom voedingswetenschappers niet moeten meedoen aan communicatie van bedrijven

- Het ondermijnt het vertrouwen in onze onafhankelijkheid
- Het kan een hellend vlak worden

Wat als je zelf bij een bedrijf/overheid/NGO werkt?

- Prima als je spreekt namens bedrijf; je positie is helder
- Helaas zullen veel mensen je niet geloven
- Daarom laat je bedrijf liever een “onafhankelijke” wetenschapper optreden

Volgens mij moeten onafhankelijke wetenschappers daarmee stoppen

Agenda

1. Moeten wetenschappers meewerken aan informatie en communicatie door bedrijven?
2. Moeten wetenschappers onderzoek doen voor of met bedrijven?

De moderne universiteit: ivoren toren of bordeel?

Is everything in a university for sale if the price is right?

The answer is all too often 'yes'

Derek Bok: Universities in the Market Place (kaft)

Voordelen van contractresearch

- Grote bedrijven willen werken met de beste mensen. Contractresearch versterkt zo de positie van goede, ambitieuze onderzoekers.
- Brengt nieuwe ideeën, methoden en materialen binnen

Bedrijven in bedwang houden valt niet mee

How wetenschappers worden beïnvloed door bedrijven

- Zelden: omkoping

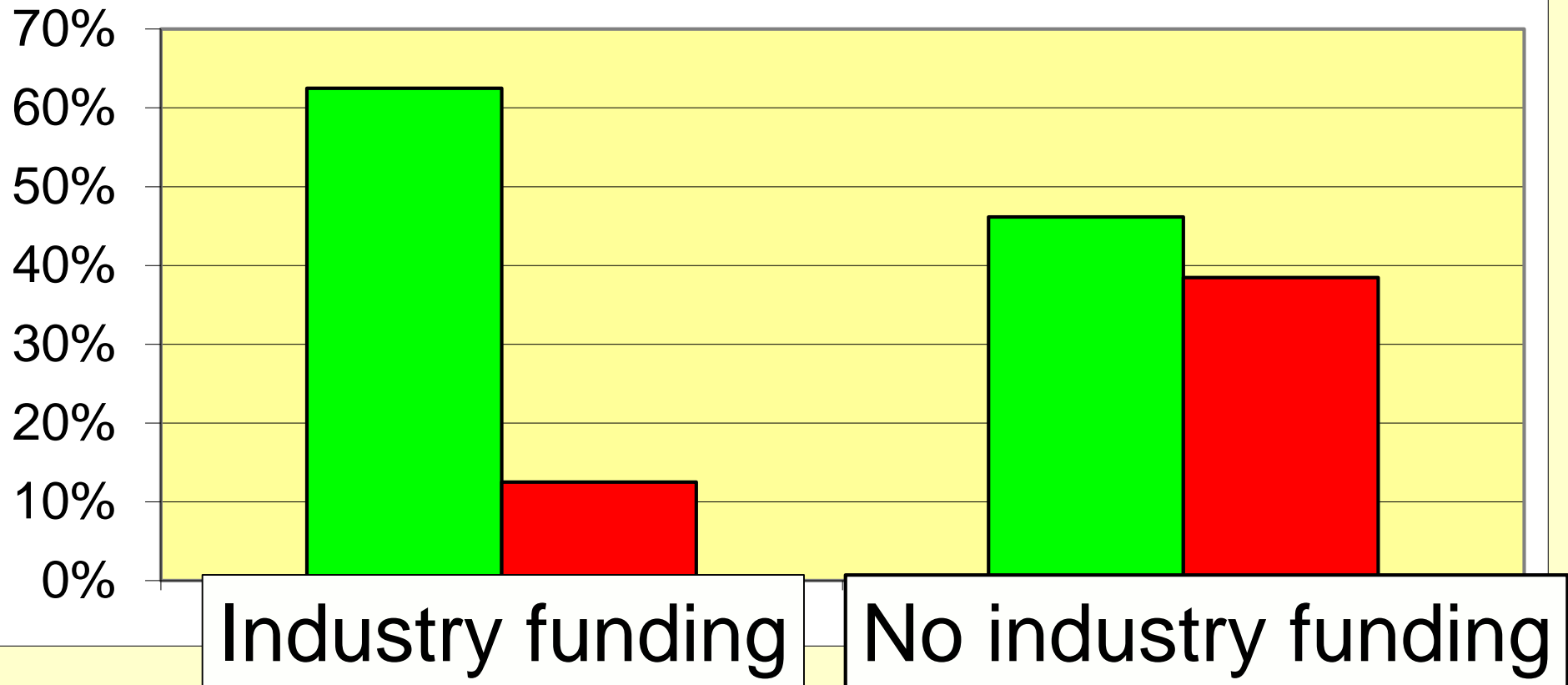
- Meestal: industrie bouwt vriendschappelijke relatie op en gaat dan sturen

Hoe uitkomst van onderzoek kan worden gestuurd

- Vraagstelling en ontwerp van de studie
- Opschonen van de uitkomsten
- Data-analyse
- Interpretatie
- Communicatie

Outcome of studies on beverages and health, by funding source

■ Favorable ■ Unfavorable

Lesser, PLoS Med 2007

Hoe wetenschappers gunstig worden gestemd

- Onderzoekssubsidies
- Kleine geschenken
 - Balpen
 - Biertje, koffie
 - Lunch
- Intensievere banden
 - Consultancies
 - Luxe reizen

Heeft een balpen echt effect?

- Schenken geeft macht
- Ontvangen geeft schuld
- *‘the impulse to reciprocate for even small gifts is a powerful influence on people’s behavior’*
- *‘Food, flattery, and friendship are all powerful tools of persuasion’*
- Conclusie: zelfs kleine geschenken werken

*Schwartz, Am J Sociol 1967; Brennan, JAMA 2006;
Katz, Am J Bioethics 2003*

Welke bedrijven leveren het meeste risico op gebiased onderzoek?

- Als de boodschap slecht is voor het produkt, moet óf het produkt anders óf de boodschap
- Als het produkt niet te veranderen valt, kan het bedrijf alleen de boodschap aanpassen
- Bedrijven met onveranderbare produkten hebben niets aan nieuwe kennis, maar alleen aan een gunstige boodschap

Hoe eerder in de keten, hoe minder ruimte voor produktwijzigingen

Stadium	Voorbeeld	Andere voorbeelden
Grondstoffen	zout	Thee, eieren, vlees
Producten	Mars	Kaas, koekjes, bier
Industrie met palet van producten (Supermarkt)	Nestlé	Unilever, Danone? Kraft Heinz?

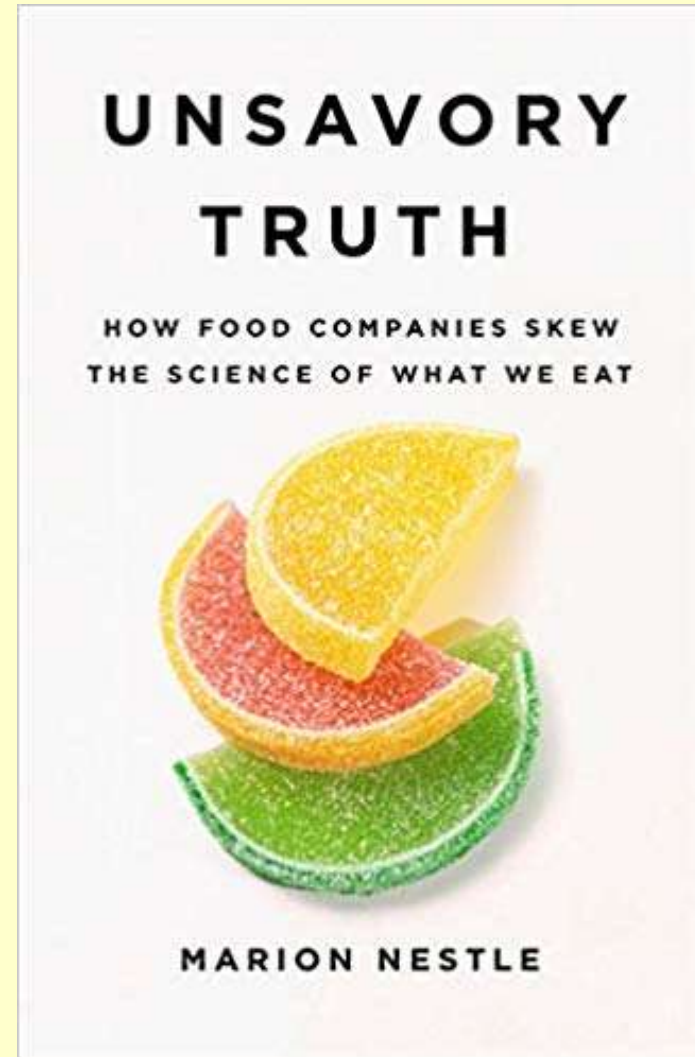
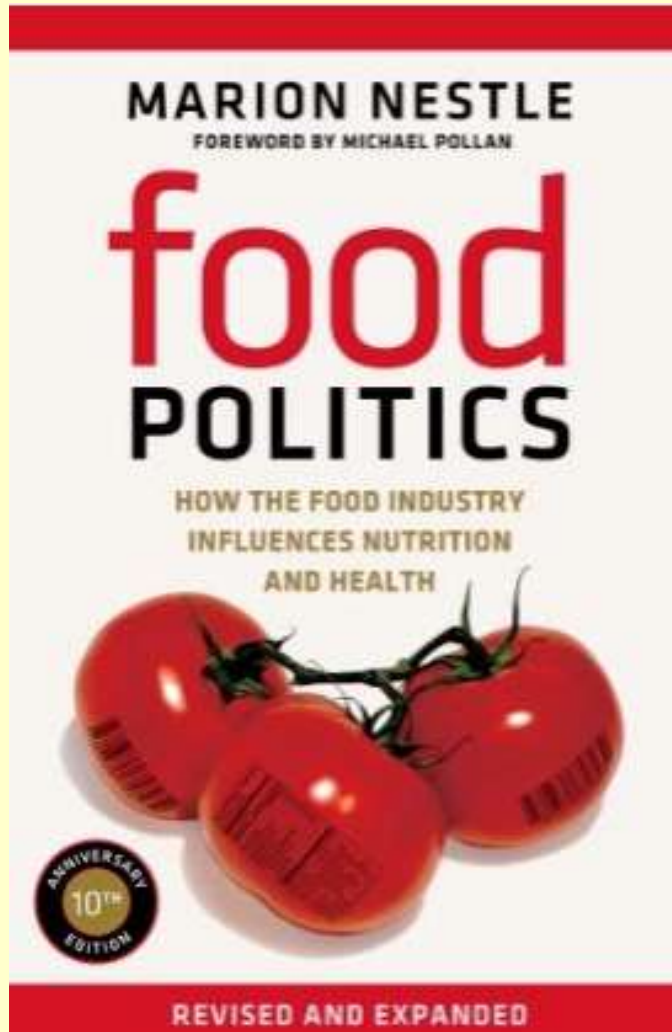
Wie zijn de boeven in dit verhaal?

- Boeren?
Werken keihard, leveren veilig voedsel voor weinig geld.
- Industrie?
Gelooft oprecht in zijn produkt.
Levert 7 x 24 h veilig, lekker, betaalbaar voedsel. Houdt zich (meestal) aan de wet.
Maar moet hard zijn, anders → failliet.
- Politici?
Die hebben wij zelf gekozen.

Voedingswetenschappers moeten *zelf* afstand houden

- Te nauwe banden met bedrijven ondermijnen het vertrouwen in onze onafhankelijkheid
- Nauwe banden worden hellend vlak

Voedingswetenschap en industrie: Marion Nestle foodpolitics.com

Dank voor uw aandacht!